

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู

THE PARTICIPATION IN FUND MANAGEMENT OF THE COMMUNITY HEALTH SECURITY FUND TO ACHIEVE SUSTAINABILITY FOR PEOPLE IN NONG BUA LAMPHU PROVINCE

(Received: October 22,2023 ; Revised: November 4,2023 ; Accepted: November 5,2023)

คมกริช พรหมวงศา¹ ชลธิชา แก้วอนุชิต²

Komkrich Phromwongsa¹ Chonticha Kaewanuchit²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 398 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชนระดับมาก ร้อยละ 63.3 ระดับปานกลาง ร้อยละ 34.2 และระดับน้อย ร้อยละ 2.5 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) ได้แก่ สถานภาพสมรส ($X^2=6.937$) ทศนคติ ($r=0.571$) และแรงสนับสนุนทางสังคม ($r=0.694$)

ผลการศึกษาครั้งนี้ เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทศนคติต่อการดำเนินงาน และแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการดำเนินงาน

คำสำคัญ:การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น, ทศนคติ, แรงสนับสนุนทางสังคม

ABSTRACT

This cross-sectional survey study aimed to study The Participation in Fund Management of The Community Health Security Fund to Achieve Sustainability for people in Nong Bua Lamphu Province. The samples consisted of 398 people aged 20 years and over of Nong Bua Lamphu Province with multistage sampling method. The instrument used for data collection was questionnaires. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, Chi-square analysis, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient statistics. The results of the study found that Participation in Fund Management of The Community Health Security Fund to Achieve Sustainability for people was at high level for 63.3%, moderate level for 34.2%, and low level for 2.5% respectively; whereas, the factors that related to the Participation in Fund Management of The Community Health Security Fund to Achieve Sustainability for people were statistically significant (p -value < 0.05) were marital status ($X^2=6.937$), attitude ($r=0.571$) and social support ($r=0.694$)

The results of this study suggest that the responsible agencies in the area should promote Participation in Fund Management of The Community Health Security Fund to Achieve Sustainability for people in terms of the participation in the Implementation, Attitude towards the Implementations and, social support for Implementations

Keywords: Participation in Fund Management of The Community Health Security Fund, attitude, social support

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

บทนำ

ยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม ประชาชนเกิดการเรียกร้องความเป็นธรรมทางด้านสุขภาพ องค์การอนามัยโลก (WHO) จึงปฏิรูประบบสุขภาพ โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพด้วยตนเอง นำไปสู่การปฏิรูปหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและการปฏิรูปนโยบายด้านสุขภาพ เป้าหมายให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุดในการมีสุขภาพดีถ้วนหน้าและได้รับความเท่าเทียมกันทางสุขภาพ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง¹ ระบบสุขภาพประเทศไทยในการให้บริการด้านสาธารณสุข ยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงถ้วนหน้าในยุคโลกาภิวัตน์บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนและภราดรภาพ เพื่อให้ได้รับสุขภาพดีอย่างเท่าเทียม โดยการจัดกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน² ต่อมาองค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งหมายถึง ความฝันของโลกที่ทุกคนอยากเห็น เป็นโลกที่มีหลักประกันที่จะให้ประชาชนมีสุขภาพดีในทุกช่วงวัย โลกที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทุกๆด้าน มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย แข็งแรง ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันต่อภัยพิบัติโลกที่ทุกภาคส่วนและทั่วโลกช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุภาพฝัน รวมถึงประเทศไทยที่กำลังขับเคลื่อนทุกภาคส่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน 15 ปี ในด้านสาธารณสุขโดยการสร้างหลักประกันว่าคนไทยจะต้องมีสุขภาพดีและได้รับการส่งเสริมสุขภาพทุกช่วงวัย โดยภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งประชาชน เอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันขับเคลื่อนให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน³

สำหรับประเทศไทยได้ก่อตั้ง กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น (The Community Health

Security Fund) เป็นนวัตกรรมในระบบสุขภาพของไทย เพื่อสร้างการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของประชาชนจากภาคีเครือข่ายในสังคม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนในการประสานหน่วยงานองค์กร และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านสุขภาพ และการสร้างกระบวนการในสังคมที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญเรื่องการแพทย์ฉุกเฉิน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการดำรงชีวิต โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นหรือพื้นที่⁴ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสุขภาพ คือ “รับรองการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตดีต้องมีสุขภาพดี และส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย”

สำหรับจังหวัดหนองบัวลำภู มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นทุกแห่งจำนวน 67 แห่ง การดำเนินงานปี 2558-2560 พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ไม่มีการประสานงานในการบริหารจัดการกองทุนสุขภาพท้องถิ่น⁵ การดำเนินการครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่ไม่ครอบคลุมทุกชุมชน การติดตามและการประเมินผลไม่มีความต่อเนื่อง ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย⁶ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ประชาชนมีความรู้ น้อย การประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุมและไม่ทั่วถึง ชุมชนไม่มีกรตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาสุขภาพในชุมชน ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการคืนข้อมูลด้านสุขภาพ ขาดความต่อเนื่อง และการดำเนินงานไม่ตรงกับปัญหาความต้องการของประชาชน⁷ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชน การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารนโยบายสาธารณะ การเข้าร่วมการประชุมประชาคม และการเสนอปัญหาความต้องการเพื่อจัดทำโครงการและนโยบายด้านสาธารณะ⁸

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และตำแหน่ง⁹ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ทักษะ¹⁰ และแรงสนับสนุนทางสังคม¹¹

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงจำเป็นที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู เนื่องจากพบว่าประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผน กำหนดนโยบาย ปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะ และแรงสนับสนุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-Sectional research) ประชากร คือ ประชาชนจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวนทั้งหมด 323,316 คน¹² กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Daniel¹³ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งหมด 56 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติ จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 15 ข้อ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน จำนวน 20 ข้อ โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 5 อันดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แปลผลโดยใช้เกณฑ์ Best¹⁴ 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จนำไปตรวจความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.88 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.950

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เอกสารรับรองเลขที่ WTU 2566-0040

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มประชากร วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) กำหนด

นัยสำคัญทางสถิติที่ $P\text{-value} < 0.05$ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.9 เพศชาย ร้อยละ 25.1 มีอายุ 41-60 ปีมากที่สุด ร้อยละ 70.1 อายุเฉลี่ยเท่ากับ 51.98 ปี อายุต่ำสุด 30 ปี และอายุสูงสุด 72 ปี มีสถานภาพสมรสคู่มากที่สุด ร้อย

ละ 80.7 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 91.7 มีอาชีพเกษตรกร/ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 79.6 และมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 69.4 รายได้เฉลี่ยเท่ากับ 21,851.76 บาทต่อเดือน รายได้ต่ำสุด 3,000 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 52,000 บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ระดับทัศนคติ แรงสนับสนุนทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติ แรงสนับสนุนทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน (n=398)

ตัวแปร	มาก	ปานกลาง	น้อย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
● ทัศนคติ	318(79.9)	80(20.1)	-
● แรงสนับสนุนทางสังคม	309(77.6)	89(22.4)	-
● การมีส่วนร่วม	252(63.3)	136(34.2)	10(2.5)
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	218(54.8)	157(39.4)	23(5.8)
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	204(51.2)	163(41.0)	31(7.8)
ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์	287(72.1)	103(25.9)	8(2.0)
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	229(57.5)	156(39.2)	13(3.3)

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 79.9 ระดับปานกลาง ร้อยละ 20.1 แรงสนับสนุนทางสังคมต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 77.6 ระดับปานกลาง ร้อยละ 22.4 และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความ

ยั่งยืนของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 63.3 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.2 และระดับน้อย ร้อยละ 2.5 เมื่อแยกเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1.) ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ร้อยละ 72.1 2.) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ร้อยละ 57.5 3.) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร้อยละ 54.8 และ 4.) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร้อยละ 51.2

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และระดับการศึกษา
กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน
วิเคราะห์ด้วยค่าไคสแควร์ (n=398)

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ			X ²	p-value
	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)		
● เพศ				0.130	0.937
ชาย	63(63.0)	34(34.0)	3(3.0)		
หญิง	189(63.4)	102(34.2)	7(2.4)		
● สถานภาพสมรส				6.937	0.031*
โสด/หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	50(64.9)	22(28.6)	5(6.5)		
สมรส	202(62.9)	114(35.5)	5(1.6)		
● อาชีพ				5.102	0.078
เกษตรกรรวม/ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	208(65.6)	100(35.6)	9(2.8)		
รับจ้าง/ข้าราชการ/บำนาญ/บ้านานูญ	44(54.3)	36(44.5)	1(1.2)		
● ระดับการศึกษา				1.809	0.405
ต่ำกว่าปริญญาตรี	233(63.8)	122(33.4)	10(2.8)		
ปริญญาตรีขึ้นไป	19(57.6)	14(42.4)	-		

*ค่า p-value<0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไคสแควร์ พบว่า สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05)

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทศนคติ และแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทศนคติ และแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n=398)

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ		ระดับความสัมพันธ์
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	
ปัจจัยส่วนบุคคล			
อายุ	-0.001	0.980	ไม่มี
รายได้ต่อเดือน	0.019	0.705	ไม่มี
ทศนคติ	0.571	< 0.001*	ปานกลาง
แรงสนับสนุนทางสังคม	0.694	< 0.001*	ปานกลาง

*ค่า p-value<0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าทัศนคติ ($r=0.571$) และแรงสนับสนุนทางสังคม ($r=0.694$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการ

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืน คือ การที่ประชาชนจังหวัดหนองบัวลำภู เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงวัย โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประชาชน เอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน³ จากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 63.3 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.2 และระดับน้อย ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมานั้นจัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมในระบบสุขภาพของไทยในการขับเคลื่อนความร่วมมือของหลายภาคส่วนในพื้นที่ร่วมดำเนินการ และบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพและสวัสดิการของประชาชนในระดับชุมชน โดยมุ่งยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นหรือในพื้นที่เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนด้านสุขภาพของประชาชน การดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นขับเคลื่อนในรูปแบบการดำเนินงานภายใต้คณะกรรมการกองทุนสุขภาพท้องถิ่นโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนในการประสานหน่วยงานองค์กร และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ มีตัวแทนภาคประชาชนที่เกิดจากการคัดเลือกของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพ

บริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value <0.05)

แห่งชาติ¹⁵ กองทุนดังกล่าวจำเป็นต้องมีการสร้างการรับรู้ความเข้าใจ และความสนใจชุมชนต่อบทบาทภารกิจและผลงานของกองทุน โดยจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผลการดำเนินงานผ่านสื่อต่างๆ ตลอดจนจนถึงการจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมภร จันจรัส⁹ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติ และแรงสนับสนุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน พบว่าสถานภาพสมรส ทัศนคติ และแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน โดยจะสังเกตเห็นได้ว่า ในยุคสังคมปัจจุบันที่ต้องมีการเร่งรีบจากการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจและสังคมไม่ว่าประชาชนจะมีสถานภาพสมรสเป็นเช่นไรก็ตาม (โสด สมรสคู่ หม้าย หย่า แยกกันอยู่) ล้วนต้องมีภาระรับผิดชอบตัวเองและครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน รวมไปถึงการใช้เวลาว่าง การทำงาน ความตระหนัก ความใส่ใจด้านสุขภาพ รวมถึงการเข้าร่วมสังคมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพ ทั้งการ

ส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นดำเนินการและสนับสนุน ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น เช่นเดียวกับทัศนคติที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ระดับปานกลาง¹⁶ กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน ยิ่งไปกว่านี้จะสังเกตเห็นได้ว่า จุดเด่นของงานวิจัยนี้คือ การทำให้กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันเกิดความยั่งยืนได้ สิ่งสำคัญต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการและบริหารจัดการ รวมไปถึงแรงสนับสนุนทางสังคมที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้ประชาชนมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายเป็นอย่างมาก จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง¹⁶ กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นมากที่สุด ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสำคัญในการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมและนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ Haricharan et al.¹¹ ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของแอฟริกาใต้ ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของผู้จัดการสถานพยาบาล และที่ปรึกษาออร์ตส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสุขภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Binti et al.¹⁰ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประกันสุขภาพแห่งชาติในหมู่บ้าน Tegalsari, Ponorogo Regency ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประกันสุขภาพในหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยที่สุดใน 4 ด้าน ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ควรส่งเสริม หรือกำหนดนโยบายในการพัฒนากองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้มีศักยภาพให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้เกิดความยั่งยืนของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูต่อไป

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนของประชาชน เช่น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ หรือหน่วยงานต่างๆ รูปแบบหรือวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการศึกษาให้ครอบคลุมถึงระดับเขต ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนให้สอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงวัย โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนในอนาคตต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหาแบบสอบถาม ขอขอบคุณประชาชนจังหวัดหนองบัวลำภู ที่ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามจนวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. ชลธิชา แก้วอนุชิต, ขวัญศิริ ทองพูน, และ อัมมัตตา ไชยกาญจน. ก้าวสู่การปฏิรูปสาธารณสุขมูลฐานในศตวรรษที่ 21. วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา, 2557;9:108-120.
2. ชลธิชา แก้วอนุชิต. แนวคิดปัจจัยกำหนดสุขภาพและปัจจัยกำหนดสังคมทางสุขภาพภายใต้ระบบสุขภาพโลกและประเทศไทย. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 2556;36:123-131.
3. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. กระทรวงสาธารณสุข. 2560.
4. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 12 สงขลา. ประวัติและความเป็นมาของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น. (Internet). 2566 (เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566). เข้าถึงได้จาก <https://localfund.happynetwork.org/aboutus>
5. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองหนองบัวลำภู. รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2558. หนองบัวลำภู; 2558.
6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู. รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2560. หนองบัวลำภู; 2560.
7. วรนุด มุ่งวิชา, วรพจน์ พรหมสัตยพรต, และ กฤษณ์ ชุนลิก. รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่ตำบลโนนสะอาด อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 2562;5:83-97.
8. สุป็น สมสาร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณสุขระดับท้องถิ่นเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 2563;5:149-162.
9. สมภร จันจำรัส. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นจังหวัดระนอง. วารสารวิชาการแพทย์ เขต 11, 2558;9:329-334.
10. Binti, S., Werdani, K. E., SKM, M. K., & Purwanti, S.K.M. Faktor-Faktor Yang Berhubungan Dengan Keikutsertaan Masyarakat Dalam Jaminan Kesehatan Nasional Di Desa Tegalsari Kabupaten Ponorogo (Doctoral dissertation, Universitas Muhammadiyah Surakarta), 2016.
11. Haricharan, H. J., Stuttford, M., & London, L. The role of community participation in primary health care: practices of South African health committees. Primary Health Care Research & Development, 2021;22:e31.
12. กระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลประชากร HDC กระทรวงสาธารณสุข. (Internet). 2566. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2566). เข้าถึงได้จาก http://nbdatacenter.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=formatted/pop_sex_age.
13. Daniel, W. W. Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Science;2010
14. Best, J. W. Research in Education (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall, 1977.
15. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. คู่มือปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์, 2561.
16. Hinkle, D.E. Applied Statistics for the Behavioral Sciences. Boston : Houghton Mifflin, 1998.